

La cabana

(ALDC, VI, 1264. La cabana)

El mot designa, segons manifestació de diversos informants, una 'caseta rústica, feta de pedra, terra, calç i fang, canyes, "canyots", "canyotes", sisca, jonc, palla, branques de pi, etc., destinada a dormir-hi, soplujar-s'hi o guardar-hi eines'. Els significants més freqüents són *barraca*, *cabana* o *cabanya* i *caseta*. *Barraca* (s. XIII) és d'origen incert: potser d'una base preromana *BARRA o d'una aportació antiga de l'àr. vg. val. (*DECat*), però la presència del mot en terres septentrionals de Catalunya i el Rosselló no sembla abonar aquesta darrera interpretació; s'ha descartat una forma preromana que ha donat en cast. i port. *barro* així com el siríac PĀRAKKĀ, de l'assiri PARAKKU 'palau, temple', per la semblança entre edificis de pedres seques i un tipus de temples babilònics; es tracta d'un mot que s'estengué a l'oc. i al fr., des del qual es propagà, sobretot en sentit militar, a altres llengües (italià, anglès). Var.: *barraqueta* 146, amb dim. (< -ĪTTA), o, amb complement, *barraqueta del pastor* 58; *barracot* 148, amb doble suf. dim. (-ó < -ONE i -et < -ĪTTU); *barracot* 5, amb el suf. -ot (< -OTTU), que, a la part sept. del domini, té valor dim. i sovint també pejoratiu; *barracull* 82, amb el suf. -ull (< -ŪCŪLU), poc productiu en cat.

Cabana (s. XIII) deriva del llat. CAPANNA (cf. *capanna* en it. i en el parlar de Bielsa), amb simplificació de les geminades nasals (-NN-> -n-), mentre que *cabanya* ha seguit l'evolució més freqüent de palatalització (com CANNA > *canya*, GRŪNNIRE > *grunyir*); la duplictat de formes es dona en parelles com *enganyar/enganar*, *canya/cana*, *banya/bana*, *cànem/cànyem*; var. dim. *cabaneta* 119.

Caseta (amb el suf. -eta < -ĪTTA) és un dim. de *casa* 167 (*casa del pastor* 61), que en llat. volia dir justament 'barraca; cabana (de pastor)', sentit mantingut en alguns topònims (*Pas de la Casa*, a Andorra); var.: a) amb complement: *caseta del pastor* 133, 159 (< PASTŌREM), *caseta del corral* 166 (potser del llat.

vg. *CŪRRĀLE, der. de CURRUS 'carro'), *caseta de monte* 131 (← cast.); b) amb doble dim.: *casutxeta* 185, amb -utxa, probablement d'origen it., i -eta (< -ĪTTA).

L'alg. *pineta* 85 és un manlleu al sard *pinnèt(t)a* 'cabana de refugi', der. dim. de PĪNNA 'penya' a través de 'paret'.

Els altres mots són: 1) de procedència forastera: *xossa* 163, 169, 171, 186, 189, manlleu al cast. *choza*, on és el f. de *chozo* 'cabana petita', probablement der. de PLŪTEŪS 'armadura de planxes amb què els soldats es defensaven dels trets de l'enemic'; *xabola* 59, 98, 113, 154, 157, pres del cast. *chabola*, on prové de l'eusq. *txa(b)ola* 'cabana';

2) aproximatiu, no específics: *cobert* 34, 175, 179, del llat. COOPĒRTU, part. de COOPERIRE; *ramer* 141, der. de *ram* (< RAMUS), referit a un ingredient de la teulada; *plleteta* 102, dim. de *plleta* 'pleta', format sobre una base llat. *PLĪCTA, part. de PLĪCĀRE, probablement amb el sentit de 'conjunt de fustes o pedres per a fer una tanca', amb tractament ribagorçà PL-> [pʎ]-; *garita* 67, pres del fr. ant. *garite* (actual *guérite*) 'refugi', der. de l'ant. *se garir* 'refugiar-se' (< germ. WARJAN 'protegir'); *borda* 86, 102, probablement d'origen preromà; *cova* 140, del llat. vg. CŌVA, substantivació de CŌVUS, -A, -UM, var. del llat. CĀVUS, -A, -UM 'buit de dins, concavat' (cf. cast. [pie] *cavo*); *mas* 118, 119, pròpiament 'casa de camp', del llat. tardà MANSU 'lloc de residència', der. de MANĒRE 'restar, quedar-se'.

Barraca és el mot més extens (cat. central, val. sept., bal.), amb alguns der. (*barracull*, *barracot*), mentre que *cabana* ocupa bona part del cat. nord-occ., amb contrast amb la var. palatalitzada, menys freqüent, dispersa aquí i allà pel Principat. *Caseta* és sobretot mot tort. i d'alguns punts val.

Són mots normatius *barraca*, *cabana*, *cabanya*, des del *DOrt*, 1917; *barracot*, *barracull*, des del *DG1*, 1932.